

Absobloominlutely: intenzifikační vkládání v angličtině

Aleš Klégr – Albert Vojtěch (Praha)

ABSOBLOOMINLUTELY: INTENSIFYING INSERTION IN ENGLISH

The paper deals with intensifying (expletive) insertion reminiscent of infixation (debatable in English). The inserted intensifiers placed inside the base are (unlike infixes) free morphemes producing what have been called “un-bloody-likely” words which contravene the presumably universally valid uninterruptibility criterion defining the word. The paper, drawing on literature, web search and the analysis of a sample of attested intensified words (Vojtěch 2019), describes the properties of the base and the intensifier (expletive) and the principles governing the placement of the intensifier.

KEYWORDS

intensification, insertion, infixation, intensifier, expletive, position, base, prosody, morphology

KLÍČOVÁ SLOVA

intenzifikace, vkládání, infixace, intenzifikátor, pozice, báze, prozodie, morfologie

DOI

<https://doi.org/10.14712/23366591.2020.1.3>

1. ÚVOD

Článek seznamuje se specifickým typem lexikální intenzifikace v angličtině. Přináší popis daného jevu v literatuře, jeho teoretické vymezení, gramatickou a sémantickou charakteristiku obou jeho komponentů (báze a intenzifikátoru), principy umístování intenzifikátoru a faktory, které je ovlivňují. Empirická část se opírá o předcházející studii věnovanou této problematice (Vojtěch, 2019) a shrnuje její hlavní výsledky analýzy vzorku intenzifikovaných slov.

Ani po padesáti letech od první studie nejsou názory na intenzifikační vkládání jednotné, přestože jeho mechanismus je jednoduchý: dovnitř základového slova (báze) je vložen lexikální intenzifikátor (typicky adjektivum/adverbium *fucking*), který novotvaru dodává pragmatický expresivní význam. Označení vychází z anglického *expletive insertion*. Přívlastek *expletive* zde znamená „nadávka, nadávkový“ a jde o extenzi původního významu „výplň, výplňový“. Pro češtinu byl nahrazen adjektivem intenzifikační, protože ne všechny intenzifikátory musí být nutně expletiva. Vkládání je z lingvistického hlediska zajímavé tím, že porušuje základní morfologický princip a kritérium nepřerušitelnosti slova (srov. Haspelmath, 2011; Hladká, 2017).

Četné kratší i delší zmínky o intenzifikačním vkládání se v literatuře pod různým označením (v řadě teoretických i praktických prací) objevují minimálně od poloviny sedmdesátých let. Podrobnější popis či samostatné studie přinášejí zvl. Moravcsi-

ková (1977), McCawley (1978), McMillan (1980), McCarthy (1982), Hegedüsová (2013), Mattiellová (2013) a Bauer (1993, 2015).

Ačkoli jde o jev spíše okrajový (značně hovorový a slangový), rodilým mluvčím je v různé míře obecně znám. Podle McMillana (1980, s. 167) časové rozmezí výskytu a geografická distribuce vkládání a rozmanitost intenzifikátorů a bází naznačují, že je to proces produktivní, a ne pouhá módní záležitost, a že mluvčí nemají problém ho používat. Nejstarší doklad, který McMillan uvádí, *theo-jolly-logical*, je z r. 1846. Je možné, že do širšího povědomí ho přivedl muzikál *My Fair Lady* (1956) a následně stejnojmenný film (1964), ve kterém hlavní hrdinka Eliza Doolittlová zpívá *Oh so lo-vely sitting / Absobloominlutely still / I would never budge 'till spring / Crept over me winder sill* (v předloze muzikálu, divadelní hře *Pygmalion* od G. B. Shawa, najdeme jen samostatně stojící „blooming“). Není bez zajímavosti, že o padesát let později se tentýž výraz se silnějším intenzifikátorem, *absofuckinglutely*, objevuje v neméně populárním televizním seriálu *Sex and the City* (1998–2004).

2. INTERPRETACE JEVU

2.1 INFIXACE NEBO VKLÁDÁNÍ?

V literatuře se setkáváme se dvěma interpretacemi tohoto jevu. S prvním přicházejí z pozic generativní gramatiky Aronoff (1976) a Siegllová (1971; Aronoff uvádí, že byla první, kdo tento jev v angličtině zkoumal), kteří ho chápou jako infixaci. Slovo *fuckin(g)* považují za infix, derivační vponu, která se vkládá do kořene nebo kmene slova a jejíž funkcí je vyjadřovat určitý postoj mluvčího. S infixáčním pojetím se setkáváme u většiny dalších autorů. Patří k nim zejména Moravcsiková (1977; komparativní monografie), McCawley (1978; článek s provokativním názvem „Where You Can Shove Infixes“), McMillan (1980; rozlišuje mezi infixací a „interposing“, vkládáním intenzifikátoru mezi slova syntaktické konstrukce: *high bloody time*), McCarthy (1982; zavádí termín expletivní infixace), Zwicky a Pullum (1986), Plag (2003) a Mattiellová (2008). Mattiellová (2013, s. 185–186) kromě expletivní infixace zmiňuje ještě tři další typy, „*ma*-infixation“, „*diddly*-infixation“ (označované někdy jako „Homerick“ a „Flanderian“ podle postav Homera Simpsona a Neda Flanderse ze seriálu *The Simpsons*, např. *tele-ma-phone* a *wel-diddly-elcome*) a hip-hopovou „*iz/izn*-infixation“ (*b-iz-itch*, *cr-iz-azy*, *sh-izn-it*). Pro pojetí intenzifikátoru jak infixu jsou uváděny různé důvody. Např. Yu (2007, s. 11) má za to, že *-fucking-* ve slově *irre-fucking-sponsible* je infix, protože obě oddělené části báze dávají smysl jedině a tehdy, jsou-li pohromadě.

Proti této interpretaci se nověji ozývají námitky poukazující na rozdíly mezi expletivní infixací a tím, co se tradičně pojmem infixace míní. Podle Hegedüsová (2013) je z diachronního hlediska pojem infixace v synchronně orientovaných pracích užíván příliš volně a nepřesně. Autorka uvádí tři argumenty proti infixáčnímu pojetí: (i) v případech jako *abso-blooming-lutely* jde o vkládání volného morfému do jiného volného morfému, zatímco pravé infixy (stejně jako ostatní afixy) jsou vázané morfémy; (ii) vkládání neslouží účelům morfologickým (flektivním či derivačním), jak je tomu u infixů či jiných afixů, nýbrž stylistickým; (iii) stylistický efekt vkládání

OPEN ACCESS

mění, resp. snižuje registr, což pravý infix nečiní. Ze stejného důvodu Hegedusová oponuje tendenci používat expletivní vkládání jako synonymum pro tmesi (diakopu). Tmese, vkládání slova mezi komponenty složeniny, podle Hegedusové tento stylistický efekt nemá (nehledě na to, že intenzifikátor nemusí vždy respektovat morfolo- gické hranice).

Podobně se k pojmu infixace staví dnes i jiní autoři. Bauer ještě v monografii z r. 1983 píše, že jde o jediný případ produktivní infixace v angličtině a s odvoláním na McMillana (1980, s. 90) nevidí „jediný důvod pro jiné označení než infixace“. Později označuje pojem infixace za zavádějící (Bauer et al., 2013; Bauer, 2015, 2017), jelikož implikuje přítomnost infixu, což je stejně jako ostatní afixy z definice vázaný morfém, a to intenzifikátory-expletiva zjevně nejsou. Navíc se tytéž intenzifikátory objevují uvnitř víceslovných spojení, syntaktických i frazeologických (*of bloody course*). Proto termín expletivní vkládání považuje za „obhajitelnější terminologii“ (2017, s. 17–18). Přesto někteří badatelé u označení infixace setrvávají (Plag, 2018, s. 100–101).

2.2 MORFOLOGIE, EXPRESIVNÍ MORFOLOGIE, EXTRAGRAMATICKÁ MORFOLOGIE?

Neshody panují i v tom, zda jde o morfolo- gický proces, či nikoli. Někteří autoři ho řadí do (derivační) morfologie na základě jeho strukturní pravidelnosti a obecné aplikovatelnosti (Siegel, 1971; Aronoff, 1976). Bauer et al. (2013, s. 414) vidí jako jeden z důvodů mluvící ve prospěch morfolo- gického chápání to, že o pozici intenzifiká- toru někdy rozhoduje morfolo- gická struktura. Podobně jako Zwicky a Pullum (1987, s. 7) a další také Bauer (2017, s. 17–18) konstatuje, že u všech případů vkládání existuje možnost umístit intenzifikátor volně před dané slovo a že tedy vkládání „vypadá jako morfolo- gické pravidlo, které přerazuje slovo z jiné části věty doprostřed slova a je v rozporu s kritériem nepřerušitelnosti slova“. Pro značný expresivní hovorový efekt tohoto jevu jej Zwicky a Pulluma řadí nikoli do standardní („plain“) morfolo- gie, nýbrž do morfologie „expresivní“. Za expresivní morfologii považují derivaci se specifickými rysy, jako jsou pragmatický účinek, libovolný slovní druh báze (který se derivací nemění), aplikovatelnost i na jiný než základní tvar báze (flektivní tvary, syntaktické fráze), různá míra osvojitelnosti mluvčími, rozdíly mezi mluvčími v po- užívání daného procesu, odlišné výsledky vkládání a zvláštní syntax. Jiní autoři spo- jují expresivní morfologii v angličtině ještě s užíváním ve specifickém registru a s ty- polo- gickou okrajovostí.

Matiellová (2013, s. 32, 192–194) klasifikuje infixaci (expletivní i její další typy) jako minoritní jev „extragramatické“ morfologie, což je podle ní širší pojem než morfolo- gie expresivní, která označuje pouze jevy s humornými a uměleckými účinky. Obě nicméně spojuje fakt, že porušují pravidla gramatické morfologie. Z nepravidelností, které infixaci charakterizují, jmenuje nezměněný (základní) význam, nezměněnou gramatickou kategorii, různé typy bází, přerušenosť báze a nemorfematický charak- ter částí přerušené báze. Z pravidelností pak prediktabilitu umístění infixu a rozší- ření báze (u expletivního vkládání řídké).

Na druhé straně se objevují hlasy, jako Dressler — Merlini Barbaresi (1994, s. 41), které zcela vyčleňují expletivní/intenzifikační vkládání z morfolo- gické gramatiky,

„protože se při něm netvoří ani nová slova, ani flektivní tvary“. Naproti tomu Plag (2003, s. 103) namítá, že takto utvořené slovo „nám něco vypovídá o postoji mluvčího ... což je další, nový význam“. Dokonce řadí expletivní infixaci mezi procesy pravidelného tvoření slov, a to v rámci prozodické morfologie, kterou charakterizuje jako morfologii, „v níž jsou prozodické jednotky a prozodické restriktce hlavní měrou odpovědné za tvar komplexních slov“. Také Bauer et al. (2013, s. 191–192, 426) uvádějí expletivní vkládání jako příklad prozodické morfologie: tvar slova je tu ovlivňován prozodickými jednotkami a omezeními, byť prozodické pravidlo neplatí beze zbytku.

2.3 JAKÝ SLOVOTVORNÝ PROCES?

Problém s popisnými termíny „expletive insertion“ a intenzifikační vkládání je, že neříkají nic o charakteru slovotvorného procesu. Jestliže vkládaný intenzifikátor není infix, a nemůže jít tedy o afixaci, o jaký proces se tedy jedná? Vznikne-li nový útvar propojením dvou slov, nabízejí se dvě interpretace: může jít o zvláštní formu kompozice nebo o tzv. *blending*, známé v češtině jako tvoření křížením nebo přiklání slova. O první možnosti se zmiňují např. Bauer et al. (2013, s. 426): „Bylo by možné dívat se na tento jev jako na prozodicky motivovanou verzi skládání s expletivním intenzifikátorem.“ Druhá možnost, křížení slov, skutečně někdy zahrnuje vkládání a Renner (2015) nachází pro tento jev v literatuře celou řadu pojmenování (např. *embedded blend*, *discontinuous blend*, *intercalative blend*, *sandwich blend*). Nicméně základní vzorec křížení slov je $AB + CD = AD$ (Plag 2003, s. 123) a také v literatuře často uváděný příklad *chortle* (základové slovo *ch(uck)le*, vložené slovo (*sn)ort*) ukazuje, že tento druh vkládání je spojován s krácením, které je pro křížení typické (*blawg < b(lo)g + law*). Alternativami ke krácení jsou překrývání základových slov (*in-sin-uation < insinuation + sin*) a krácení s překrýváním (*ambisextrous < ambi(d)extrous + sex*). Přestože lze nalézt příklady intenzifikace spojené jak s překrýváním (*B-Bloody-C*, sarkastické *Butt-Fucking-Ham* z *Buckingham* [Palace]), tak krácením intenzifikátoru (nikoli však báze: *absopositutely < absolutely + posi(tively)*), které splňují podmínky pro „*embedded blending*“, je otázka, zda většinový typ vkládání, při kterém nedochází ani k překrývání, ani ke krácení základových slov, můžeme rovněž považovat za křížení slov. K povaze intenzifikačního vkládání se vrátíme po bližším prozkoumání jednotlivých aspektů tohoto procesu.

3. INTENZIFIKOVANÁ SLOVA: JEJICH ČÁSTI, FORMA A FUNKCE

V této části budou na základě poznatků v literatuře a vlastního průzkumu popsány komponenty intenzifikačního vkládání, základová slova, intenzifikátory a jejich propojení a výsledné novotvary.

3.1. ZÁKLADOVÉ SLOVO

Základová slova lze vymezit z hlediska formálního a do určité míry i sémantického. Jedním z rysů, které podle Zwickyho a Pulluma řadí vkládání do oblasti „*expresivní*

OPEN ACCESS

morfologie“, je, že v roli základového slova může být prakticky libovolný slovní druh. Vedle intenzifikovaných příslovčí (*absobloominlutely*) zmiňuje literatura podstatná jména (*mon-fucking-strosity*), přídavná jména (*urfuckingbane*), slovesa (*ex-fucking-plain; You're the fucking police. In-fucking-vestigate!*), zájmena (*every-bloody-body; They kissed one a-fucking-nother*), číslovky (*nineteen fucking seventy-four*) a citoslovce (*gee bloody whiz*) a na webu se podařilo najít další: determinátor (kvantifikátor: *a-fucking-nother one*), spojku (*al-fucking-though*) a předložku (*in-fucking-side the word itself*).

Jako báze slouží nejčastěji komplexní slova s polymorfénní strukturou (deriváty a kompozita; viz Tabulka 2 níže). Polymorfénnost ale není podmínkou, mezi bázemi se objevují i slova monomorfénní (ze synchronního hlediska), *plas-fucking-tic, hy-fucking-ena, to cata-fucking-pult*. Při vkládání hrají roli i další vlastnosti báze, zejména délka (počet slabik) a prozodická struktura. Z důvodu srozumitelnosti a výslovnosti musí být základové slovo minimálně dvojslabičné (*abdamnsurd*), nelze vkládat intenzifikátor dovnitř slabiky. Distribuci bází podle počtu slabik ukazuje Tabulka 3.

Intenzifikace se neomezuje jen na standardní slova, ale užívá se i u zkratků iniciálových, tj. hláskovaných (*R. I. fucking P., F-fuckin-BI*), slabičných zkratkových slov, akronym (*A-FUCKING-SAP; U-Fucking-EFA*), a výjimečně i mechanicky krácených slov (*un-fucking-sat z unsatisfactory*), jsou-li dostatečně dlouhá. Vyskytuje se také mezi číslovkami/číslicemi (*19-bloody-45*).

Ze sémantického hlediska stojí za povšimnutí substantivní báze. Přestože je v literatuře více pozornosti věnováno obecným jménům s pojmovým významem, intenzifikační funkce je běžná i u celé řady vlastních jmen. Jsou mezi nimi antroponyma (křestní jména a příjmení, *Caro-bloody-line, Ma-fuckin-guire*), etnonyma (*I-bloody-talians*), toponyma (státy, zeměpisné útvary *Thai-fucking-land, Mada-fucking-gascar*; města, čtvrtě, parky atd., *Nash freaking Ville, Man-fucking-hattan*), chrononyma (*to-fucking-day, Thanks-fucking-giving, Happy Valen-fucking-tine's day*) a jiná chrématonyma (*Ti-bloody-tanic*).

Vzhledem k tomu, že intenzifikátor vyjadřuje emotivní postoj mluvčího, nacházíme mezi bázemi většinou slova, jejichž obsah, resp. referenty často bývají předmětem emotivní reakce, ať už negativní (podráždění, netrpělivost, frustrace), nebo pozitivní (obdiv, nadšení, příjemné překvapení, souhlas). Mezi slova, která jsou sama o sobě emotivně predisponovaná, a proto často intenzifikovaná, patří např. adjektiva s negativními prefixy tvořící svého druhu sémantické pole. Kromě morfoloogicky negativních adjektiv (*un-, unreliable; in-/im-/ir-/il-, inconceivable, impractical, irresponsible, illogical; dis-, disobedient; de-, degenerate*) tvoří pole i další lexikální jednotky negativně evaluativní: hanlivá, posměšná a vulgární označení osob (*dimwit, moron, imbecile, bonehead, airhead, pinhead, shithead, jackass, asshole, ignoramus*), pejorativní adjektiva (*revolting, repugnant, obnoxious, abominable, detastable, reprehensible, outrageous, ridiculous, grotesque, butt-ugly, bone-lazy*) či abstraktní nebo neosobní substantiva (*stupidity, eyesore*). Protipólem jsou pozitivně evaluativní slova, jako jsou expresivní adjektiva a adverbia vyjadřující obdiv, souhlas apod. (*wonderful, fantastic, awesome, spectacular, phenomenal, remarkable, superlative, mind-blowing, bighearted; positively, categorically, precisely*). Obojí polaritu mají citoslovce. Vložený intenzifikátor pak kladné či záporně hodnocení zvyšuje. Neplatí ovšem, že všechna hodnotící slova jsou takto intenzifikována — na druhou stranu některá jsou intenzifikována

často a s velkou oblibou. U neevaluativních slov vyplývá emotivní intenzifikace z konkrétní situace a okolností.

Forma základových slov se jen zřídka při vkládání mění (McMillan, 1980, s. 164). Pouze výjimečně se z vedlejšího přízvuku stává hlavní nebo se přidává hláska či slabika, aby bylo možné nebo snazší slovo s intenzifikátorem vyslovit (*bea-x-utiful, dis-fuckin-scovey, imma-x-material*).

Základová slova se nevážou na konkrétní intenzifikátory (a naopak), jedna a táž báze se může vyskytovat s různými intenzifikátory, např. *fan-bloody-tastic, fan-fucking-tastic, fan-fugging-tastic, fan-freaking-tastic, fan-frigging-tastic, fan-goddamn-tastic, fan-pigging-tastic, fan-pissing-tastic, fan-shitting-tastic* a *fan-sodding-tastic*.

3.2 INTENZIFIKÁTOR

McMillan (1980, s. 164), který se patrně jako první pokusil sestavit jejich seznam, uvádí 38 intenzifikátorů (nepočítaje varianty končící na *-in, -in'* místo *-ing*): 15 se užívá v syntaktickém vkládání (*Who the devil do you think*), zbývajících 23 v lexikálním (popř. i syntaktickém) vkládání. Rozděluje je na tři skupiny: (i) zaklení (angl. expletive; vulgární nebo blasfemické výrazy, citoslovce vyjadřující záporné emoce): *fucking, bloody, motherfucking* (*emanci-motherfucking-pator*), *damn, goddamn* (*obligoddamnation*), *goddamned* (*e-goddamned-nough*), *by God, for God's sake* (*O-for-God's-sake-K*), *by heaven* (*crystal by heaven clear*), (ii) eufemismy (nahrazující vulgární a blasfemické výrazy): *bally* (*abso-bally-lutely*), *bleeding, bleeping, blessed, blooming, fugging, jolly*; (iii) neutrální výrazy (možné eufemismy): *absolutely, awfully, flaming, flipping, posi* (*absopositutely*), *one-hundred-percent* (*abso-one-hundred-per-cent-lutely*), *Pygmalion* (*abso-Pygmalion-lutely*). I když lze polemizovat se zařazením některých položek (*jolly* je spíše neutrální, naopak *flaming, flipping* jsou eufemismy nahrazující vulgární intenzifikátory), McMillanovo třídění naznačuje, že intenzifikační vkládání, obvykle zužované na vulgarizmy, zahrnuje širší škálu možností. McMillan zároveň upozorňuje, že většina slov je intenzifikována jenom malou částí těchto intenzifikátorů. Na obecnější rovině lze intenzifikátory rozdělit na výrazy více či méně univerzální (*fucking, bloody*), které se mohou vykytovat s většinou bází, a výrazy specifické s omezenou využitelností (*Pygmalion*).

Ačkoli McMillan soudí, že počet intenzifikátorů je pozoruhodně malý (a některé kategorie vulgarizmů mezi nimi zcela absentují, např. výrazy pro genitálie), množství synonym mezi univerzálními intenzifikátory a zároveň existence intenzifikátorů specifických dávají tušit, že jeho seznam intenzifikátorů není konečný. Pro účely předchozí práce (Vojtěch 2019, s. 23) byla proto ve slovníku (Green, 1999) vyhledána další synonyma univerzálních intenzifikátorů a na webu bylo prověřováno, zda se také užívají jako intenzifikátory. Bylo tak nalezeno osm dalších: *effing, freaking, frigging, shitting, stinking, sodding, pigging a pissing*. Tím se McMillanův seznam rozrostl o třetinu na 31 lexikálních intenzifikátorů.

Ukázalo se, že ani tento počet není definitivní. Hledání na internetu přineslo dalších 24 intenzifikátorů, které lze opět rozdělit na (a) univerzální: *fecking, fregging, fricking, friking, shagging, blinking, chuffing, jucking, roaring, ruddy, dang, blasted, dratted, stupid, jesus*; a (b) specifické: *knitting, funny, sunny, cherry, mickey, snare,*

OPEN ACCESS

OOSA, *elfing*, *techno*. Přestože se univerzální intenzifikátory snáze hledají (díky synonymiím s prototypickými výrazy jako *fucking* nebo *bloody*), a bylo jich proto nalezeno více, je zřejmé, že specifické resp. tematické, kontextem motivované intenzifikátory (*sunny*, *cherry*, *knitting* atd.) tvoří otevřenou třídu a jsou potenciálně neomezené.

Po formální stránce je výsledná skupina 55 intenzifikátorů velmi pestrá, nicméně vykazuje výrazné převažující trendy. Pokud jde o délku, většina intenzifikátorů (45) je dvojslabičných: 23 přičestí přítomných (*fucking*), 5 přičestí minulých (*blasted*). 6 adjektiv na *-y* (*bloody*), adjektiva *goddam*, *stupid*, 7 substantiv (*jesus*, *cherry*, *knitting*, *Mickey*, *OOSA*, *elfing*, *techno*), příslovce *posi* a fráze *by God*. Zbývajících 10 intenzifikátorů zahrnuje tři jednoslabičné (*damn*, *dang*, *snare*), tři tříslabičné (*awfully*, *by heaven*, *for God's sake*), tři čtyřslabičné (*motherfucking*, *absolutely*, *Pygmalion*) a jeden pětislabičný (*one-hundred-percent*). Z hlediska slovnědruhového tedy převažují adjektiva (39 položek; některá z nich fungují zároveň jako adverbia), osm položek tvoří substantiva, čtyři z nich vlastní jména (*Pygmalion*, *jesus*, *Mickey*, *OOSA*), tři intenzifikátory jsou adverbia (*awefully*, *absolutely* a *posi* z *positively*) a ve čtyřech případech jde o frázové struktury (*by God/heaven*, *for God's sake*, *one-hundred-percent*). Je zřejmé, že prototypický intenzifikátor je dvojslabičné adjektivum s univerzálním využitím. Tento závěr potvrdila i distribuční analýza vzorku (viz oddíl 4.2.2).

Význam (univerzálních) intenzifikátorů je obecně popisován jako pragmatický (tj. vyjadřuje intenzitu emotivního postoje mluvčího) — doplňuje, ale nemění lexikální význam báze. Zajímavá je paralela mezi funkcí intenzifikátorů a vyjádřením intenzity a míry pomocí prefixů (*super-*, *hyper-*, *mega-*, *ultra-*), které rovněž zachovávají lexikální význam báze a popisují reakci lidí. Svědčí pro ni doklady na webu jako *abso-super-lutely*, *gi-mega-gantic*, *fan-hyper-tastic*, *fan-ultra-tastic*. Na druhou stranu univerzální intenzifikátory na rozdíl od prefixů nevykazují významové odstíny ani kolokační omezení (*super-*, *hyper-*, *megamarket*, ale nikoli **ultramarket*) a mohou se kombinovat téměř s jakoukoliází. Jejich užití ovlivňují nanejvýše odlišnosti v distribuci geografické (*bloody* v britské a australské angličtině), diachronní (zastaralé *bally*) a stylistické (hovorovost, slang). I když se ojediněle objevuje názor, že intenzifikátory kromě emotivně zesilujícího vnášejí i další význam, platí to nejspíše jen o specifických intenzifikátorech.

Role specifických intenzifikátorů (*Pygmalion* a skupina (b) výše) je totiž, zdá se, poněkud odlišná. Neslouží jen k emfázi, ale jejich volba významově a tematicky těsně souvisí s obsahem sdělení, resp. doplňují ho a podtrhují. Jak ukazují následující příklady, jejich funkce je zároveň intenzifikační a akcentuační: *abso-Pygmalion-lutely* je aluze na eponymickou hru; *abso-funny-lutely* koreluje s následujícím *hilarious*; *Cali-Cherry-formia* odkazuje na místní pěstování třešní stejně jako *Cali-sunny-formia* na zdejší podnebí; *Abso-knitting-lutely!* se objevuje v časopisu o pletení; *Abso-Mickey-Lutely!* je součástí pozvánky do Disney World (odkaz na Mickey Mouse); *I ABSO-SNARE-LUTELY LOVE IT!!* v recenzi je odkaz na detektivní román *SNARE: Road Kill MC Series*; *abso-OOSA-lutely* je odkaz na *OOSA BookClub*; *It truly is that ABSO-ELFING-LUTELY priceless!* odkazuje na romantickou „fantasy“ knihu o elfech; a *un-techno-believable*, jak vyplývá z kontextu, je variantou k *unbelievable techno*. Stejnou funkci má příslovce v sousloví *terra-extremely-firma*.

Konečně intenzifikátory jsou podobně jako základová slova jen zřídka modifikovány po formální stránce. McMillan (1980: 164–165) zmiňuje překrývání počátečního písmene a krácení (*B-Bloody-C, absoposilutely*) a jeden případ flexe (syntaktické vkládání: *Margaret bloodiest Taylor*).

3.3 MÍSTO VKLÁDÁNÍ

Místo, kam se intenzifikátor do báze vkládá, a pravidla, kterými se vkládání řídí, byly od začátku středem zájmu. McMillan (1980, s. 163–4) zmiňuje pět pozic: (i) uvnitř morfémů (*Chi-x-nese, posi-x-tively*); (ii) mezi afixem a bází (*dis-x-member, circum-x-cision*); (iii) mezi bázemi kompozita (volnými či vázanými; *out-x-side, every-x-body, photo-x-graphy*; tento typ je tradičně označován jako *tmese*); (iv) mezi písmeny a číslicemi (*C-x-IA, V-x-IP, 19-x-43*); (v) uvnitř vlastních jmen (*Isa-x-belle, Lauder-x-dale*; jde vlastně o případy typu (i) a diachronně o (ii) a (iii)).

Další otázka je, co rozhoduje o místě vkládání, resp. jaké jsou preference mluvčích při jeho výběru. Od nejranějších prací (Siegel, 1971; Aronoff, 1976) až po tu poslední (Bauer, 2017) jsou na prvním místě uváděny důvody prozodické. Popisy prozodických restrikcí se liší detailností a adekvátností. Aronoff (1976, s. 69) formuluje pravidlo produktivní infixace takto: infix je omezen pouze na kmeny s přízvukovým vzorcem 3-1 (terciární a primární přízvuk), tj. vyskytuje se pouze před primárním přízvukem po terciárním přízvuku (proto považuje např. **Chi-fucking-cágo* s nepřívzvučnou první slabikou za nepřijatelnou formu; ve skutečnosti je slovo na webu doloženo). McMillan (1980, s. 164) popisuje prozodické restriktce méně formálně a opatrněji: ke vkládání dochází nejčastěji před slabikou s primárním lexikálním přízvukem nebo bezprostřední před slabikou s fakultativním primárním přízvukem (*a-x-mén*). Může se objevit i před slabikou, která má normálně sekundární nebo terciární přízvuk, pokud ho lze změnit na primární (*every-x-bódy*). Nicméně nachází i příklady s intenzifikátory před nepřívzvučnou slabikou (*im-x-matérial, in-x-consistent*).

McCarthy (1982) podrobuje Aronoffovo fonologické pravidlo infixace kritice a nahrazuje ho interpretací na základě metrické struktury slov. (Metrickou jednotkou je v angličtině trochejská stopa: jedna přízvukná slabika nebo přízvukná slabika následovaná jednou či více nepřívzvučnými). Slova nečlení podle slabik, nýbrž na stopy — infix pak spadá mezi dvě stopy a neměl by vstoupit dovnitř stopy (**Ameri-fucking-ca*). Ve slovech jako *fan-tastic, Ala-bama* se dvěma stopami existuje pouze jedna možnost vkládání, kdežto slovo *Popo-cate-petl* o třech stopách připouští dvě možnosti, *Popo-x-catepetl* a *Popocate-x-petl*. Fonologické podmínky tak McCarthy nahrazuje metricky správnou utvářeností intenzifikovaného slova. Jeho argumentaci přebírá Plag (2003, s. 102–103): adekvátní generalizace umístování intenzifikátorů nevystačí jen s postavením primárního přízvuku, ale je nutno přihlídnout k metrické struktuře základových slov, vhodná pozice je mezi dvěma stopami, nikoli uvnitř. Z toho důvodu se intenzifikátory (správně) nevkládají do slov tvořených jednou stopou (**tí-x-ger, *Cá-x-nada, *Pórtu-x-gal*). A protože musí přijít mezi dvě stopy, nevkládají se podle Plaga intenzifikátory ani do slov jako **ba-x-nána*, kde první nepřívzvučná slabika netvoří stopu. Nachází-li se slabika netvořící stopu uprostřed slova, je místo rozhraní fakultativní: (*abra*)ca(*dabra*) > (*abra*)-x-ca(*dabra*), (*abra*)ca-x-(*dabra*). Opět lze dolo-

žit, že pravidlo o nerozdělitelnosti stopy nebo o postavení mezi dvěma stopami (před primárním přízvukem) nemusí být vždy respektováno (viz webová existence slov *ba-fucking-nana*, *You don't taunt a TI-fucking-GER*, *MI-FUCKING-SSISSIPPI*). Je možné, že k porušování dochází zvláště v psané podobě, kdy prozodické restriktce důležité v mluvené řeči hrají menší roli.

Přesto jsou obecná pravidla pro vkládání intenzifikátoru autory všeobecně přijímána a Bauer (2015; 2017) je shrnuje takto: o místě vkládání rozhoduje prozodická struktura báze; monosylabické báze vkládání nedovolují (**s-fucking-uit*), stejně tak báze s iniciálním přízvukem a následnými nepřízvučnými slabikami (**hap-fucking-py*, **crim-fucking-inal*; opět lze doložit, že tvary *ha-fucking-ppy*, *crimi-fucking-nal* na webu existují); k vkládání dochází před přízvučnou slabikou (zejména předcházejí-li dvě slabiky). Tytéž restriktce lze formulovat na základě metrické struktury báze vyjádřené stopami. Bauer zároveň upozorňuje, že kromě občasných výjimek z těchto kanonických pravidel existují báze, které umožňují variantní pozice intenzifikátoru (viz též McCarthy, 1982, s. 576). Jde o slova tvořená prefixem a bází začínající na nepřízvučnou slabiku. V těchto případech se může intenzifikátor objevit nejen po nepřízvučné slabice báze (v souladu s kritériem přízvuku), ale také mezi prefixem a bází (*semi-fucking-detached*). Na základě průzkumu dospívá k závěru, že tam, kde si morfologicky a prozodicky podmíněné pozice intenzifikátoru konkurují, bývá morfologické rozhraní preferováno, tedy že morfologie je důležitější než prozodická struktura. McCarthy (1982, s. 577) soudí, že důvod, proč mluvčí někdy upouštějí od striktního dodržování prozodických podmínek vkládání intenzifikátoru, je snaha „zachovat transparentnost morfologických jednotek“. Morfematická transparentnost báze je u intenzifikace patrně důležitý faktor (srov. *refer-fuckin-(r)ee* zachovávající kmen *refer*). Jedním z cílů studie bylo ověřit preferenci morfologického vkládání.

3.4 INTENZIFIKOVANÝ NOVOTVAR

Prakticky vše podstatné o intenzifikovaných novotvarech vyplývá z toho, co bylo řečeno o základových slovech, intenzifikátorech a pravidlech jejich umístování. Vložením intenzifikátoru do základového slova s vhodnou prozodickou strukturou vznikne „působivější a emfatictější verze daného slova“ (Bauer 2017, s. 17). Reference a pojmový význam i slovní druh tohoto novotvaru zůstávají stejné jako u základového slova. Čím se novotvar liší od základového slova, je složka stylistická a pragmatická, negativně, ale i pozitivně emotivní, která je o to výraznější, oč hrubší intenzifikátor je užít. (Zvláštní podskupinu tvoří slova s tematickými intenzifikátory.) Po stylistické stránce jsou tyto novotvary příznakové a posouvají projev do nižšího registru, zejména v případě vulgárních intenzifikátorů.

Jelikož tyto novotvary vznikají příležitostně „on-line“ a od základových slov se liší jen stylisticko-pragmatickou příznakovostí, nikoli pojmově, není důvod, aby tvořily trvalou součást lexika. Snad jedinou výjimkou je slovo *abso-x-lutely*, které uvádí Ayto a Simpson (2008) ve svém slovníku slangu. Krom stylistické stránky se dosud nikdo nezabýval distribucí těchto novotvarů ze sociolingvistického hlediska (profil uživatelů, jejich sociální původ, věk, vzdělání, gender, rozšíření v geografických varietách angličtiny apod.). Ačkoli je vzorec intenzifikačního vkládání relativně jednoduchý,

rodilí mluvčí si ho osvojují v různé míře a ne vždy jeho principy striktně dodržují. Až na povšechné zmínky nejsou k dispozici ani údaje o výskytu z diachronního hlediska.

Neinstitucionalizovanost a nestandardizovanost těchto novotvarů se také projevuje jejich značnou grafickou rozkolísaností. Grafická podoba zahrnuje stejně jako u kompozit všechny tři možnosti psaní, tzn. píše se nepřerušeně (*absobloominlutely*, *Afuckingmerica*), se spojovníky (*abso-bloomin(g)-lutely*, *A-fucking-Merica*), ale i s oddělenými komponenty (*Abso Fecking Lutely*, *A fucking Merica*). Dá se jen odhadnout, že nejčastější je forma se spojovníky, která patrně nejvíce usnadňuje dekodování výchozí báze a porozumění celému slovu. Objevují se i kombinované způsoby psaní, např. první část báze je oddělena spojovníkem, druhá se píše dohromady s intenzifikátorem (*fan-flamingtastic*) apod. Jinou záležitostí je grafika rozšířenýchází (viz 3.1).

Intenzifikační vkládání zjevně představuje hraniční jev na pomezí pravidelné morfologie a kreativního tvoření (ať už je označováno jako expresivní, extragramatická morfologie či jinak). Domníváme se, že jde o velmi specifickou formu kompozice (výjimečně přecházející v křížení slov). Po sémantické stránce se podobá odvozování pomocí prefixů míry (*super-*, *ultra-*, *mega-* aj.), při kterém nedochází ke změně pojmového významu ani slovního druhu. Tuto spojitost naznačují případy vkládání prefixů (*abso-mega-lutely*, *fan-super-tastic*). Z ryze expresivní funkce vybočuje v literatuře nezmiňovaná podskupina specifických, resp. tematických intenzifikátorů, které akcentují určitý aspekt sdělení. Obraz intenzifikačního vkládání dokresluje následující analýza vzorku.

4. ZKOUANÝ VZOREK

Přestože autoři popisující intenzifikační vkládání vycházejí z větších či menších souborů intenzifikovaných slov, vesměs je kvantitativně nezpracovávají a většinou není jednoznačně popsána ani metoda sběru. Studie, z které čerpáme (Vojtěch 2019), používá vlastní vzorek a přináší statistický popis tří základních složek intenzifikačního procesu, základových slov, intenzifikátorů a tendencí při volbě pozice vkládání.

4.1 SESTAVOVÁNÍ VZORKU

Jak bylo řečeno, intenzifikační vkládání generuje neustálené okazionalizmy, a to zejména v mluvených projevech, příp. v psaných projevech s rysy mluvené řeči a slangu. Vyhledávání těchto novotvarů je proto obtížné: např. práce s korpusem potvrdila Bauerovu zkušenost (2015) a přinesla jen skrovné výsledky. Největší zdroj, internet, je spojen s celou řadou nevýhod (nespolehlivé frekvenční údaje, někdy nereplikovatelné vyhledávání, nutnost zadávat konkrétní slova). Byly proto zkombinovány tři zdroje: korpusem, internet (hledání pomocí intenzifikátorů) a sekundární literatura (s příklady intenzifikovaných slov). Hledání v korpusech (dotazy typu *.+fucking+.*) přineslo pouze 13 položek v BNC a 23 v COCA. Na internetu byla pomocí Google vyhledávána konkrétní slova v lexikálních polích (dny v týdnu, názvy měst apod.) a prohledávány texty vhodného typu (např. filmové scénáře na <https://www.imsdb>).

com/). Také zde se vyskytly položky jen v řádech desítek. Ze sekundární literatury bylo převzato 75 položek z McMillanovy (1980) studie a 8 položek z Bauerovy (1983) monografie. Nejvydatnější zdroj, práce Nevalainenové (2015) založená na 967 filmových scénářích, obsahuje 91 položek, z nichž bylo do vzorku zařazeno necelých šedesát. Výsledný vzorek, který je zde analyzován, obsahuje 205 intenzifikovaných slov. Jde o soubor značně heterogenní, položky pocházejí z časového období od poloviny 19. století (McMillanovy doklady) až do r. 2018 (internet), z různých geografických variant, typů textu, psaného i mluveného jazyka. Ve skladbě vzorku nepřevažuje žádný konkrétní zřetel a jde tedy o soubor víceméně nahodilý.

4.2 ANALÝZA VZORKU

To, že je analyzovaný soubor náhodný, automaticky neznamená, že jde o vzorek v plném smyslu reprezentativní. Přesto poměrná zastoupení jednotlivých typů bází, intenzifikátorů a pozic vkládání mohou poskytnout určitou představu o převažujících tendencích v intenzifikačním vkládání obecně.

4.2.1 ZÁKLADOVÁ SLOVA VE VZORKU

Jak vyplývá z Tabulky 1, vzorek obsahuje báze reprezentující většinu slovních druhů (s výjimkou determinátoru, předložek a spojek). Nejčastěji intenzifikovaná základová slova jsou podstatná jména (67; 32,6%), která tvoří téměř třetinu bází ve vzorku. Podstatná jména jsou přitom prakticky stejným dílem zastoupena jmény obecnými (34; *lia-fuckin-bility*, *contra-fucking-band*) a vlastními (33; *Cinder-fuckin'-rella*). Vyplývá z toho, že vlastní jména (viz níže) jsou pro intenzifikaci disponována stejnou měrou jako jména obecná.

slovní druh báze	výskyt	%
podstatné jméno	67	32,6
přídavné jméno	53	25,8
citoslovce	24	11,7
příslovce	23	11,2
zájmeno	14	6,9
sloveso	10	4,9
jiné (zkratka, číslovka)	14	6,9
celkem	205	100,0

TABULKA 1. Zastoupení základových slov ve vzorku podle slovního druhu

Druhým nejčastějším slovním druhem jsou přídavná jména (53; 25,8%). Většina intenzifikovaných adjektiv je v atributivní funkci (*enor-fucking-mous dog*, *hufuckingmongous proportions*), méně časté je predikativní užití (*it's fan-flamingtastic*; *the old lady was like that*, *big-bloody-hearted*). Vzorek obsahuje adjektiva kvalitativní i relační (*ri-goddamn-diculous*, *un-fucking-conscious*, *Serbo-bloody-Croatian*, *trans-bloody-continental*).

S poměrně velkým odstupem následují dva další slovní druhy zastoupené téměř shodně: citoslovce a příslovce. Citoslovce (24; 11,7%), ač obecně patří k nejméně frekventovaným slovním druhům, se mezi intenzifikovanými slovy objevují z pochopitelných důvodů. Jde z větší části o projevy emocionálních hnutí, které jsou intenzifikačním vkládáním zdůrazněny (*Oops a fucking daisy!*). Velkou skupinu zde tvoří echoická reduplikativní citoslovce, přičemž reduplikace je sama o sobě intenzifikační prostředek (*boom-bloody-boom, ha-bloody-ha, boo-fuckin'-hoo, fiddle-fucking-faddle, fiddle-de-fucking-dee*). Mezi citoslovce ve vzorku řadíme i výrazy exklamativní, často derivované z jiných slovních druhů (*Confuckinggratulations, a-fuckin'-men, halle-bloody-lujah*).

Príslovce ve vzorku (23; 11,2%) jsou vesměs tvořena pravidelným způsobem, tzn. deadjektivně sufixem *-ly* (např. *absolutely* se objevilo desetkrát). Některá z nich patří mezi přitakávací větná adverbia odpověďová (*Abso-freaking-lutely!*; Dušková 2006: 382). Ve dvou případech je intenzifikace spojena s opakováním adverbiale (*Regardless. Re-fucking-gardless*). Vedle derivačně utvořených příslovcí se jako vhodnými kandidáty ukázala být také adverbialní kompozita (*for-fucking-ever, out bloody side, some-fucking-place, per-bloody-haps, to-fucking-gether, in-bloody-deed*).

Ještě menší zastoupení mají ve vzorku zájmena (14; 6,9%). Jsou mezi nimi zájmena zvrtná (*my-bloody-self, ourfuckingselves, him-fucking-self, them-fucking-selves*) a zájmena neurčitá univerzální (*any-bloody-thing, anyfuckingwhere, everydamnwhere, everygoddamnbody*) a existenciální (*some-goddamn-body, no-goddamn-where*) a vztažná (*whatso-bloody-ever*). Intenzifikace je usnadněna tím, že všechna tato zájmena jsou kompozita, která splňují morfologické i prozodické podmínky pro vkládání intenzifikátoru.

Nejméně početná jsou intenzifikovaná slovesa (10; 4,9%). Jde o šest různých sloves, z nichž čtyři začínají prefixem, ne vždy produktivním ze synchronního pohledu (*be-awfully-ware, dis-damn-membered*), zbylá dvě slovesa jsou trojslabičná (*garrant-goddamn-tee, spifli-bloody-cate*). Příznačný je jejich výskyt v imperativních větách (*E-fuckin'-vaporate!*; *When the bugle sounds — Ad-bloody-vance!*). Konečně kategorie jiné zahrnuje dvě specifické skupiny, zkratky a číslovky (číslice), které mohou fungovat jako různé slovní druhy a pro zjednodušení byly ponechány stranou.

Z hlediska morfematické struktury, důležité pro umístění intenzifikátorů, lze ve vzorku rozlišit několik typů bází, byť toto členění není zcela jednoznačné. V zásadě se báze dělí na polymorfénní (kompozita a složeniny, tj. komplexní slova) a monomorfénní, k nimž volně řadíme i slova s méně zřetelnou morfematickou strukturou, zejména zkratky a vlastní jména (některá jsou monomorfénní, *Soho*, jiná jsou sporně a nejasně motivovaná, *Aberdeen*), ale také číslovky — přestože vyšší číslovky jsou kompozita, jejich vyjádření číslicemi tuto strukturu zatemňuje.

Z Tabulky 2 je zřejmé, že mezi základovými slovy ve vzorku převažují polymorfénní slova (144; 70,2%), a to i když nebereme úvahu kompozitní číslovky. Největší skupinu tvoří odvozená slova (80; 39,0%), mezi kterými dominují slova s příponou (34), následovaná slovy s příponou i předponou (30). O polovinu méně je slov pouze s předponou (16). Za zmínku stojí, že jde většinou o přípony měnicí slovních druh, tedy substantivizační, adjektivizační a adverbializační: *-ation* (*obligation, fluctuation, confrontation*), *-or* (*emancipator*), *-able* (*unbelievable, disagreeable, unspeakable*),

OPEN ACCESS

typ báze	výskyt	%
odvozenina	80	39,0
složenina	64	31,2
komplexní slovo	144	70,2
monomorfénní slovo	14	6,8
zkratka	9	4,4
číslovka/číslice	5	2,4
vlastní jméno	33	16,1
celkem	205	100,0

TABULKA 2. Typy základových slov ve vzorku

-ese (*Chinese*), -ful (*beautiful, wonderful*), -ous (*ridiculous, enormous, outrageous*) a -ly (*absolutely*). Ve vzorku se také vedle nepřízvučných přípon objevily přípony řeckého a latinského původu, které jsou nositeli přízvučky nebo jeho pozici ovlivňují (-eer, -ese, -ian, -ic, -ation, -ity). Protože však začínají na samohlásku a netvoří stopu, intenzifikátor se neobjevuje bezprostředně před nimi: *muskefucking'teers, Vietna-fucking-'mese, Lithu-bloody-anians, fan-flaming-'tastic, tribu-bloody-'lotion, lia-fuckin'-'bility*. Mezi předponami tvoří výraznou skupinu záporné předpony korelující s negativně emotivním nábojem intenzifikace (*un-fucking-sociable, in-goddam-consistent, imma-bloody-terial, irrefucking-sponsible, disa-fucking-greable*).

Druhou nejčetnější skupinou jsou kompozita (64; 31,2%), pod která řadíme také reduplikativa, neoklasická kompozita tvořená vázanými bázemi (*crypto-, -graphic*) a frázová kompozita (*rock-n-goddamn-roll*). U složenin je podle McMillana (1980: 163) vkládání intenzifikátoru mezi jejich komponenty pravidlem, v literatuře se tradičně označuje jako tmese (*big-bloody-hearted*). Nejpočetnější mezi kompozity jsou substantiva (*rail-bloody-way, kinder-goddamn-garten*), o něco méně četná jsou adjektiva (*al-bleedin'-mighty, funny-damn-lookin', mother-effing-fucking*), citoslovce (často s reduplikací: *ho bloody ho, okey-fucking-dokey*), adverbia (*in-bloody-deed, for-fucking-ever*) a zájmena (*my-bloody-self, every-bloody-body*). Poměrně častá jsou neoklasická kompozita (*crypto-motherfucking-currency, atmofuckingsphere, geogoddamngraphic*). Převaha komplexních slov ve vzorku umožňuje ověřit, který ze dvou principů vkládání slov se tu uplatňuje častěji, zda prozodický, nebo morfologický.

Jelikož monomorfénních víceslabičných slov není obecně mnoho, je jich ve vzorku také poskrovnu (14; 6,8%; *a-bloody-men, abrafuckincadabra, e-bloody-nough, kangabloodyroo, hoo-bloody-rah*). Navíc bývá morfematically struktura ze synchronního hlediska leckdy problematická nebo nezřetelná. Ještě méně se do vzorku dostalo slov zkratkových (9; 4,4%). Jde o iniciálové hláskované zkratky (*B-Bloody-C, O-for-Gods-sake-K, I-A-fucking-D, R.I. fucking. P., P.O.fuckingW.*), výjimečně v kombinaci s číslovkou (*C-fucking-4*), a jednu slabičnou zkratku, akronym (*a-fucking-sap*). Ještě vzácnější jsou číselné báze (5; 2,4%), ať už psané číslicemi, nebo slovy: *19-fuckin'-43, eighty-fucking-two*.

Výraznou skupinu ve vzorku tvoří vlastní jména (33; 16,1%). Sešla se v něm osobní jména, křestní jména i příjmení (*Fer-fucking-nando, Gali-fucking-leo, Fitti-fucking-paldi*), zeměpisná jména, zejm. názvy měst, náměstí, států, zemských útvarů (*Bir-*

báze podle počtu slabik	výskyt	%
tří- a víceslabičné	146	71,2
tříslabičné	62	30,3
čtyřslabičné	61	29,8
pětislabičné	21	10,2
šestislabičné	2	0,9
dvojslabičné	59	28,8
celkem	205	100,0

TABULKA 3. Slabičná struktura základových slov ve vzorku

mingfuckingham, Tumba-bloody-rumba, Mala-bloody-ga, Kat-Man-fucking-Du, Picca-damn-dilly, Cana-fucking-da, Su-fuckin'-matra), chrématonyma, názvy dní, hraček, restaurací a zábavních zařízení (*Thursfuckingday, Rux-fucking-pin, Beni-fucking-hana, Disney-fucking-land*).

Důležitým faktorem v procesu vkládání je slabičná struktura báze, která určuje možnosti, kam lze intenzifikátor umístit. Větší počet slabik pak dovoluje variantní pozice intenzifikátoru: *in-fucking-dependent, inde-fucking-pendent, indepen-fucking-dent*. Z Tabulky 3 vyplývá, že více než dvě třetinyází obsahují tři a více slabik (146; 71,2%), z toho 123ází se skládá ze tří a čtyř slabik (*guaran-absolutely-tee, Man-fucking-chester, de-fucking-generate, in-fucking-fixation*),ází s pěti a šesti slabikami je daleko méně (23; *post-fucking-impressionists, Cali-bloody-fornia, megalofucking-maniac, hort-er-fucking-culturalist*). Je to patrně dáno tím, že slova z pěti- a víceslabičnýchází jsou po vložení intenzifikátoru příliš dlouhá. Dvojslabičnýchází je necelá třetina (59; 28,8%; *a-fucking-gain, Mon-fucking-day, him-fucking-self*). Průměrný počet slabik naází ve vzorku činí 3,2 slabiky.

Sémantikaází je popsána v oddílu 3.1, který vychází z údajů ve vzorku.

4.2.2 INTENZIFIKÁTORY VE VZORKU

Při hledávání intenzifikovaných slov v korpusech (BNC, COCA) a na webu sloužily intenzifikátory jako vyhledávací slova. Z původních 31 intenzifikátorů (viz oddíl 3.2) nakonec k získání vzorku o potřebné velikosti stačilo 23 intenzifikátorů, jejichž frekvenci uvádí Tabulka 4. Vyplývá z ní, že první čtyři nejfrekventovanější intenzifikátory (*fucking, bloody, goddam a damn*) byly použity v 86,8%.

Z tabulky také vyplývá, že mezi intenzifikátory je nejvíce adjektiv/adverbií (17; zejména ve formě přičestí na *-ing*), dále tři příslovce, dvě předložkové fráze a jedno podstatné jméno. Většina intenzifikátorů je dvojslabičných (17), po dvou se vyskytují tří- a čtyřslabičné intenzifikátory a jen jednou intenzifikátor pěti- (*one-hundred-per-cent*) a jednoslabičný (*damn*). Sémantický popis intenzifikátorů obsahuje oddíl 3.2.

4.2.3 POZICE INTENZIFIKÁTORŮ VE VZORKU

V závislosti na struktuře základového slova se intenzifikátory mohou vyskytnout uvnitř morfému, mezi dvěma bázemi kompozita nebo mezi afixem aází derivova-

OPEN ACCESS

intenzifikátor	výskyt	celkem	%
<i>fuckin(g), fuckin'</i>	105	105	51,2
<i>bloody</i>	47	47	22,9
<i>goddamn</i>	15	15	7,3
<i>damn</i>	11	11	5,4
<i>motherfuckin(g)</i>	4	4	1,9
<i>absolutely, bleedin(g), for God's sake, freakin(g), friggin(g)</i>	2	10	4,9
<i>awfully, bally, blessed, bloomin', effing, flaming, flipping, jolly, goddamned, one-hundred-per-cent, posi, Pygmalion, stinkin</i>	1	13	6,3
		205	100,0

TABULKA 4. Zastoupení intenzifikátorů ve vzorku

ného slova. Vkládání intenzifikátorů se obecně řídí dvěma principy, které popisuje oddíl 3,3 výše. Prozodický princip vyžaduje, aby intenzifikátor stál před slabikou s primárním, příp. sekundárním přízvukem. (Z metrického hlediska musí intenzifikátor stát mezi dvěma trochejskými stopami a nesmí stopu přerušit.) Podle morfologického principu intenzifikátor vstupuje mezi morfémy polymorfénních bází, nicméně u slov se strukturou prefix-báze s nepřízvučnou iniciální slabikou mu konkuruje princip prozodický (srov. Bauer, 2015): intenzifikátor se může vyskytnout jak před přízvučnou slabikou báze, tak po prefixu.

Ve vzorku bylo identifikováno 144 polymorfénních slov (80 odvozených, 64 složených) a 14 monomorfénních (zbylé tři skupiny, zkratky, číselné výrazy a propria, byly ponechány stranou pro svůj specifický charakter a různorodost morfologické struktury). Analýza ukázala, že u všech 64 kompozit byl intenzifikátor bez výjimky vložen mezi základové morfémy (jak předpokládá McMillan), ačkoli kompozita mají často primární přízvuk na první slabice. Nešlo jen o dvojslabičná slova, kde jiná možnost není (*dimfuckingwit*), ale i víceslabičná (*Serbo-bloody-Croatian*). Roli tu patrně hraje potřeba transparentnosti, možnost přesunout primární přízvuk aj. V tom smyslu vítězí u kompozit morfologická motivace a neplatí Bauerem zmiňovaná podmínka, že základové slovo nesmí začínat přízvučnou slabikou následovanou slabikami nepřízvučnými (*any-fucking-thing*).

Odvozená slova byla rozdělena na slova tvořená bází s předponou (včetně bází s předponou a příponou; 46) a bází s příponou (34). Báze prefigovaných slov mají buď přízvuk na první slabice (25; např. *impóssible*), nebo je první slabika báze nepřízvučná (21; např. *inconsístent*). Právě u této druhé skupiny mluví Bauer (2015) a jiní o konkurenci prozodického a morfologického principu vzhledem ke dvojí možné pozici intenzifikátoru, mezi prefixem a bází (morfologická motivace) nebo před přízvučnou slabikou báze (prozodická motivace). Ukázalo se, že u prefigovaných slov ve vzorku s dvěma možnými pozicemi intenzifikátoru se předpoklad preference morfologického principu nenaplnil. Z 21 prefigovaných slov tohoto typu se pouze v 8 případech pozice intenzifikátoru řídila morfologickou strukturou (*post-fucking-impressionist, un-fucking professional, in-goddamn-consistent*), u zbylých 13 převážil princip prozodický (*indegoddampndependent, incon-fucking-siderate, disa-fucking-greeable, transconti-bloody-mental*). U prefigovaných slov s bází přízvukovanou na první slabice se po-

tvrdil prozodický princip (který se zde překrývá s morfolo­gickým: *un-fucking-réal*). Analýza tedy neprokázala dominanci morfolo­gického principu u prefigovaných slov, zatímco u kompozit platí bez zbytku. Prozódie určuje místo intenzifikátoru také u slov s příponou: byla intenzifikátorem oddělena od báze pouze ve třech z nich (*fluctu-fucking-ation*, *obligoddamngation*, *wonder-fucking-ful*).

5. ZÁVĚRY

Intenzifikační vkládání představuje v angličtině ojedinělý, značně variabilní slovo­tvorný prostředek expresivního vyjadřování postoje mluvčího. Původně bylo inter­pretováno jako infixace, která je však pro angličtinu netypická. Vkládaný intenzi­fikátor je samostatné slovo, nikoli afix, a jde tedy spíše o zvláštní druh kompozice (skládání, někdy dokonce křížení slov), při které se nemění pojmový význam intenzi­fikovaného základového slova. V tomto ohledu vkládání připomíná prefixaci vyjadřu­jící intenzitu či míru. Funkce prefixů jako *super-*, *mega-* je do jisté míry podobná a tyto prefixy se někdy dokonce vyskytují jako vložené intenzifikátory (*sen-super-sational*).

Je možné, že tato forma intenzifikace se vyvinula z interpozice v syntaktických strukturách (*Donald Fucking Trump, take your bloody time*) až do podoby morfolo­gického pravidla, kterým se slovo zavádí do jiného slova. Neguje tak jedno ze základních testů, jimiž se vymezuje slovo, kritérium nepřerušitelnosti. To ovšem, jak připomíná Haspelmath (2011, s. 44), platí jen tehdy, jsme-li si jisti, že přerušující element není afix. Nejasnosti kolem intenzifikačního vkládání dokládají nevýhody diskrétní klasifikace, pro kterou je obtížné zařadit hraniční mechanismus s rysy vícero způsobů tvoření slov.

Vedle závěru, že takto intenzifikovaná slova jsou v zásadě kompozita složená z le­xikální báze a báze intenzifikační se sémantikou prefixu, přinesla studie několik po­znatků, které doplňují popis vkládání v literatuře. Spektrum slovních druhů, které se vyskytují jako lexikální báze, je širší, než uvádí literatura: kromě podstatných jmen (obecných i vlastních), přídavných jmen, zájmen, příslovcí, číslovek, citoslovcí a zkrat­tek zahrnuje také spojky, předložky a determinátory. Nejčastějším slovním druhem ve vzorku jsou podstatná a přídavná jména (o polovinu méně častá jsou citoslovce a příslovce a nejméně je sloves). Délka základových slov se pohybuje od dvou do šesti slabik (v průměru 3 slabiky). Dvoj-, tří- a čtyřslabičná základová slova jsou zastou­pena prakticky stejně a tvoří 89% vzorku.

Vzorek obsahuje základová slova ze 70 % polymorfémní (převážně odvozeniny), což umožnilo porovnat distribuci prozodicky a morfolo­gicky motivovaného vklá­dání. Rozbor potvrdil, že v případě kompozit se intenzifikátory kladou mezi bázové morfémy bez ohledu na prozódii. Naopak předpoklad, že u prefigovaných slov, je­jichž báze začíná nepřízvučnou slabikou, je upřednostňován morfolo­gický princip (intenzifikátor mezi prefixem a bází) před prozodickou motivací (intenzifikátor před přízvučnou slabikou báze), se ve vzorku nepotvrdil. Zdá se, že morfolo­gický princip umístování intenzifikátorů (v literatuře se o něm mluví v souvislosti s derivovanými slovy) platí bez výjimky pouze pro kompozita. V ostatních případech prozodický princip převažuje. Nicméně řada příkladů intenzifikace v rozporu s tímto principem nasvědčuje, že je to pouze většinová tendence.

OPEN ACCESS

Původní McMillanův seznam 23 intenzifikátorů se postupně podařilo doplnit na 55 položek a je více než pravděpodobné, že není konečný (viz vkládané prefixy míry). Jde převážně o adjektiva (-ing tvary) a jen okrajově o substantiva, adverbia a syntaktické fráze. I když je většina intenzifikátorů dvojslabičná, jak se běžně v literatuře uvádí, vyskytují se i intenzifikátory troj-, čtyř- a pětislabičné a dokonce jednoslabičné (*damn*).

Patrně nejzajímavější je zjištění, že okruh intenzifikátorů je jednak širší, než se uvádí, ale především že tvoří z hlediska významu a funkce dvě odlišné skupiny. Většina intenzifikátorů je univerzálních, tj. mohou se vyskytovat v různých kontextech s různými základovými slovy. Vesměs se jedná o vulgarizmy (či jejich eufemistické alternativy), z nichž čtyři (*fucking, bloody, goddam a damn*) intenzifikovaly bezmála 90% bází ve vzorku. Vedle toho je tu menší, ale inherentně neomezená skupina specifických intenzifikátorů, které jsou vázány na konkrétní kontext (*abso-knitting-lutely, Cali-cherry-fornia, abso-Mickey-lutely*). Mají rovněž emfatickou funkci, ale navíc korelují s obsahem dané promluvy a akcentují některé jeho aspekty.

Úkolem pro další výzkum bude ověřit, zda tato forma intenzifikace zůstává i nadále produktivní, do jaké míry a v kterých oblastech. Dále pak, jak se mění inventář intenzifikátorů a okruh základových slov v čase. Zvláštní pozornost si zaslouží skupina specifických intenzifikátorů, které tvoří samostatnou kapitolu.

LITERATURA

- ARONOFF, M. (1976): *Word formation in generative grammar*. Cambridge, MA: MIT Press.
- AYTO, J. — SIMPSON, J. (2008): *The Oxford Dictionary of Modern Slang*. Oxford/New York: Oxford University Press.
- BAUER, L. (1983): *English Word-Formation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BAUER, L. (1993): Un-bloody-likely Words. In: L. BAUER — C. FRANZEN (eds.), *Of Pavlova, Poetry and Paradigms: Essays in Honour of Harry Orsman*, s. 70–77. Wellington, N.Z.: Victoria University Press.
- BAUER, L. (2015): Expletive Insertion. *American Speech*, 90, 1, s. 122–127.
- BAUER, L. (2017): *Compounds and compounding*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BAUER, L. — LIEBER, R. — PLAG, I. (2013): *The Oxford Reference Guide to English Morphology*. Oxford: Oxford University Press.
- DRESSLER, W. — MERLINI BARBARESI, L. (1994): *Morphopragmatics: Diminutives and Intensifiers in Italian, German, and Other Languages*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- DUŠKOVÁ, L. a kol. (2006): *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. Praha: Academia.
- GREEN, J. (1999): *The Slang Thesaurus* (2nd ed.). Penguin Reference Books.
- HEGEDŮS, I. (2013): Unlikely infix-like elements in English: critical remarks on the use of the term infix(ation). *Argumentum*, 9, s. 162–177.
- HASPELMATH, M. (2011): The indeterminacy of word segmentation and the nature of morphology and syntax. *Folia Linguistica* 45, 1, s. 31–80.
- HLADKÁ, Z. (2017): SLOVO. In: P. KARLÍK — M. NEKULA — J. PLESKALOVÁ (eds.), *CzechEncy — Nový encyklopedický slovník češtiny*. URL: <https://www.czechency.org/slovník/EXPLETIVUM> (poslední přístup: 5. 12. 2019)
- MATTIELLO, E. (2008): *An Introduction to English Slang: A Description of its Morphology, Semantics and Sociology*. Monza: Polimetrica. International Scientific Publisher.
- MATTIELLO, E. (2013): *Extra-Grammatical Morphology in English: Abbreviations, Blends,*

- Reduplications, and Related Phenomena*. Berlin/Boston: De Gruyter Mouton.
- MCCARTHY, J. J. (1982, [originally 1977]): Prosodic structure and expletive infixation. *Language*, 58, 3 (Sep, 1982), s. 594–590.
- MCCAWLEY, J. D. (1978): Where You Can Shove Infixes. In: A. BELL — J. B. HOOPER (eds.), *Syllables and Segments*, s. 213–221. Amsterdam/New York: North-Holland.
- McMILLAN, J. B. (1980): Infixing and interposing in English. *American Speech*, 55, s. 163–183.
- MORAVCSIK, E. A. (1977): *On Rules of Infixing*. Indiana: Indiana University Linguistics Club.
- NEVALAINEN, M. (2015): *Expletive Infixation in Movie Scripts from the 1980s to Present Day and the Build of the Corpus of Movie Scripts*. MA pro gradu thesis. School of Language, Translation and Literary Studies. University of Tampere.
- PLAG, I. (2003): *Word-formation in English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- PLAG, I. (2018): *Word-formation in English* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- RENNER, V. (2015): Panorama rétro-prospectif des études amalgamatives. *Neologica: revue internationale de la néologie*. Paris: Garnier, 2015, 9, s. 97–112.
- SIEGEL, D. (1971): *Some Lexical Transderivational Constraints in English*. Unpublished paper. Cambridge, MA: MIT Press.
- SIEGEL, D. (1974): *Topics in English Morphology*. Unpublished doctoral dissertation. Cambridge, MA: MIT Press.
- SIEGEL, D. (1979): *Topics in English Morphology*. New York: Garland.
- VOJTĚCH, A. (2019): *Complex Words of the Type 'Absobloominlutely'*. Nепublikovaná diplomová práce. Praha: Ústav anglického jazyka a didaktiky, FF UK.
- YU, A. C. L. (2007): *A Natural History of Infixation*. Oxford/New York: Oxford University Press.
- ZWICKY, A. M. — PULLUM, G. K. (1987): Plain Morphology and Expressive Morphology. In: *Proceedings of the Thirteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, February 14–16, 1987: General Session and Parasession on Grammar and Cognition, ed. Jon ASKE et al., s. 330–340. Berkeley, Calif.: Berkeley Linguistics Society.

POUŽITÉ KORPUSY

The British National Corpus, version 2 (BNC World). Distributed by Oxford University Computing Services on behalf of the BNC Consortium. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2001. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Corpus of Contemporary American English (COCA): Davies, Mark. (2008-) *The Corpus of Contemporary American English: 450 million words, 1990–present*. Dostupný z <http://corpus.byu.edu/coca/> (naposledy konzultováno: 6. ledna 2019)

Aleš Klégr | Ústav anglického jazyka a didaktiky, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy | nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
ORCID ID: 0000-0001-7760-6631
ales.klegr@ff.cuni.cz

Albert Vojtěch | Ústav anglického jazyka a didaktiky, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy | nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
albert.vojtech1991@gmail.com